

De Heraut

VAN DE

Geretormeerde Kerken in Nederland.

Het auteursrecht van den inhoud van dit blad wordt verzekerd overeenkomstig de wet van 28 Juni 1881 (Staatsblad N°. 124).

Zondag 21 October 1888. N°. 565.

Abonnementen: franco aan huis, per drie maanden f 1.20. Afzonderlijke nummers aan het Bureau 10 Cent. Abonnementen worden aangegonomen door alle Boekhandelaars, Postdirecteuren enz. en aan het Bureau, Warmoesstraat 106, te Amsterdam. Advertentie: van 1 tot 6 regels 90 Cent; voor elke regel meer 15 Cent. Aanvragen en vermelding van liefdegaven en Verslagen van Vereenigingen 10 Cent per regel.

De Heidelbergse Catechismus.

ZONDAGAFDEELING XX.

Van den Heiligen Geest.

II.

Hij zal den Vader bidden, en Hij zal u eenen anderen Trooster geven, opdat Hij bij u blijve in der eeuwigheid. Joh. 14:16.

De onderscheidende naam, die in de Heilige Schrift aan den Heiligen Geest wordt gegeven, is die van „Trooster“. „Ik zal u een anderen Trooster zenden“, sprak Jezus tot zijn jongeren, „opdat die bij u blijve in der eeuwigheid.“

Wat beteekent nu deze naam: Trooster? In het oorspronkelijke Grieksch staat hier een woord, dat letterlijk beteekent: iemand die er door u bijgeroepen, ingeroepen, te hulp geroepen wordt. Paracletus toch is saamgesteld uit twee woorden. Para beteekent *bij* en *clatus* de geroepene. „Trooster“ heet dus eigenlijk in het Grieksch: de te hulpgeroepene.

Dit „Paracletus“ is geheel hetzelfde woord als het woord *Advocaat*. Ook dit woord beteekent letterlijk: een te hulpgeroepene, en is saamgesteld uit *ad*, dat *bij*, en *voocat* dat geroepene beteekent. Vandaar dat oude vertalingen voor dit woord *Trooster* dan ook wel het woord *Advocaat* hebben. „Ik zal u een anderen Advocaat zenden“, die bij u eeuwiglijk blijft.

Toch is de vertaling *Trooster*, en niet die van *Advocaat* juist. Niet van een Pleitbezorger, maar alleen van een Trooster is hier sprake.

Vraagt ge nu, hoe dit dan saamhangt, dat Paracletus toch eigenlijk „bijgeroepene of advocaat“ beteekent, en dat het hier toch niet door Advocaat maar door Trooster moet vertaald worden, dan ligt het antwoord gereed.

Er kan toch tweedrelei nood zijn, waarin ik iemand te hulp roep. Of een nood, die mij door anderen wordt aangedaan, en dan heb ik iemand noodig, die optreedt om voor mij bij anderen te spreken, en dus een advocaat, een pleitbezorger. Of het kan een nood zijn, die in mijn eigen binnenste ontstond door de worsteling, waarin ik met mijzelf lag, en dan heb ik iemand noodig, die niet voor mij, maar met mij spreekt en mij in mijzelf troost.

Het uitgangspunt is hier dus een zondard, die in zijn ongeluk ligt en zijn ellende voelt. In dien nood tast hij nu rond naar hulp en reept om een die hem helpen kan. Nu heeft hij in dien nood tweedrelei noodig. Vooreerst een Advocaat of Voorspreker, die voor hem intrede bij den Vader, en zijn zaak bij God bepleite. En dien vindt hij in den Zoon, waarvan de heilige apostel Johannes in zijn zendbrief zegt: „Indien iemand gezondigd heeft, wij hebben een Voorspraak bij den Vader, Jezus Christus den Rechtaardige.“ En slaat ge nu het Grieksch op, dan vindt ge hier voor Voorspraak precies hetzelfde woord gebruikt, dat in Joh. 14: 16 voor Trooster staat. Ook de Immanuël heet hier Paracletus.

Maar al bezit nu een zondard zulk een Voorspraak of Paraclet bij den Vader, om zijn rechtszaak te twisten, daarmee is hij er nog niet. Hem blijft over de innerlijke verscheuring van zijn ziel, zijn gemis aan innerlijke harmonie en vrede, de verbreking van zijn evenwicht. Hij kent nu zijn zonde en juist daarom is hij onder die wetenschap en kennis zijner zonde zoo troosteloos ongelukkig. Vandaar dat zijn innerlijk uiteengereten en bloedend hart nu ook behoefte gevoelt aan innerlijke balsaming van zijn wonde; dat het in zijn wreede verlatenheid en bange eenzaamheid smacht en snakt naar iemand, die het stille en van vrede spreke. En nu wordt de Heilige Geest de „te hulpgeroepene.“ En nu komt ook die Heilige Geest hem te hulpe, niet om in Jezus' plaats bij den Vader te gaan pleiten, maar om te pleiten bij zijn eigen hart; hem in de diepte van zijn eigen gemoed den vrede te hergeven; en in het verborgenste zijner ziele hem toe te brengen, wat we bij rouwe en zielsverscheuring noemen Troost.

Al zegt Jezus dus: „Ik zal u een anderen Paraclet (Trooster) zenden, die bij u blijft in der eeuwigheid,“ daaruit volgt nog geenszins, dat Jezus zelf daarom ophoudt onze Paraclet te zijn. Immers in 1 Joh. 2: 1 wordt Jezus nog altoos uitdrukkelijk onze Paraclet genoemd. Al het verschil is maar, dat Jezus onze Paraclet bij den

Vader is, terwijl de Heilige Geest de Paraclet is bij ons eigen hart. De bezorger oazer ziele nu die voor ons bij den Rechter intreedt is onze Advocaat; wie daarentegen op ons eigen hart toetreedt en ons verzocht met onszelven en met onzen toestand is onze Trooster. Advocaat en Trooster zijn dus beiden personen, die door een ellendige te hulp worden geroepen; slechts met dit onderscheid, dat de Advocaat in uw plaats naar den rechter gaat om het pleit over schuld en straf voor u te voeren; terwijl de Trooster niet van u weggaat, maar bij u blijft, niet voor u, maar bij u pleit; niet over u, maar tot u spreekt; en u innerlijk troost over uw smart en rouwe.

Roept ge nu in zulken nood dezen pleitbezorger of trooster slechts een enkel maal in, dan zijn ze wel advocaat en trooster, maar ze bekleeden die functie bij u niet duurzaam. Hier echter hangt een altoos doorgaand proces bij God en is een nimmer eindigende smart voor uw ziele. Een zondard kan geen oogenblik zonder den Middelaar die voor hem intreedt, en een verbijzelde ziel, die gansch ontbloot is, kan geen oogenblik buiten den Trooster die haar opricht. En omdat nu de zondard overal elders vruchteloos hulp heeft gezocht, maar door Jezus er is uitgeholpen, belijdt hij, dat Jezus alleen zijn Voorspraak of Advocaat is. En omdat zulk een verslagene van geest wel overal elders troost heeft gezocht, maar alleen door de inspraak van den Heiligen Geest verlichting van smart heeft ervaren, belijdt hij, dat de Heilige Geest alleen zijn innerlijke Toespreker is, en noemt hij dien Geest alleen zijn Trooster.

Toch is hiermee nog niet geheel verklaard, waarom de Heere Jezus zegt: „Ik zal u een anderen Trooster zenden.“ Hier toch ligt duidelijk in opgeloten, dat Jezus zelf dusver deze hun Trooster geweest was; dat Jezus zelf nu ophield het te zijn; en dat in zijn plaats nu de Heilige Geest als een andere Trooster zou komen. En dat wel met dien verstande, dat, terwijl Hij zelf een Trooster was geweest, die slechts voor een tijdlang bleef en nu weer heenging, deze andere Trooster nooit weg zou gaan; maar zou blijven in der eeuwigheid.

Op dit laatste valt nu de nadruk, waarom het ook tot tweemaal toe door Jezus herhaald wordt. Eerst zegt hij vs. 16: „Ik zal den Vader bidden en Hij zal u een anderen Trooster geven, opdat Hij bij u blijve in der eeuwigheid,“ en dan herhaalt hij in vs. 17: „De Geest der waarheid, dien de wereld niet kent; maar gij kent Hem, want Hij blijft bij u lieden en zal in u zijn.“

Dit nu is zóó te verstaan. Zoolang Jezus zelf op aarde was vervulde hij de dubbete taak. Hij was paraclet als Advocaat, want hij trad in bij God voor zijn jongeren en bad dat hun geloof niet mocht ophouden. Maar ook tegelijk was hij paraclet als Trooster, want hij sprak henzelven toe en schonk hun woorden van goddelijke vertroosting.

Dit laatste echter kon hij alleen zoolang doen, als hij persoonlijk op aarde met hen verkeerde. Nu daarentegen de ure gekomen was, dat hij van hen scheiden en heengaan zou tot den Vader, nu bleef hij wel hun Advocaat, en zou in dien zin zelfs nog beter dan dusver hun Paraclet of Voorspreker zijn bij den troon der genade; maar hun Paraclet als Trooster was hij van die ure af niet meer. Iemand kan mijn advocaat zijn, ook al is hij op uren afstands van mij verwijderd; zoo hij maar bij den rechter is waar mijn zaak bepleit wordt; maar iemand kan mijn trooster slechts wezen, als hij bij mij is en mij persoonlijk toesprekt.

Vandaar dat er in dit zeggen van Jezus tweedrelei ligt. Vooreerst de aankondiging dat hij van nu af aan zal houden in dien engeren zin hun Trooster te wezen; omdat hij nu niet langer bij hen kan blijven. En ten andere dat voor hem in de plaats nu de Heilige Geest als Trooster komt, en dat ze aan dezen zooveel meer hebben, omdat deze niet weggaat, maar bij hen blijft in der eeuwigheid.

Het heengaan van Jezus, eer zij nog zijn opstanding en zijn hemelvaart kenden, moest een ontzettende breuke in het hart der discipelen slaan. Ze konden niet meer buiten Jezus. Ze hadden zich geheel op hem geworpen, in alles aan hem toevertrouwd. Zijn heengaan was hun iets, alsof men aan den visch het element onttrok waarin die visch alleen kan leven. Zonder Jezus waren ze niets. Ze hadden gehoopt dat het, zonder verbreking of stoornis, altoos zoo in zaligheid niet zou doorgaan, tot het Koninkrijk der

hemelen geopenbaard werd. En zie, nu gaat Jezus weg, en laat hen alleen.

Deswege is het niet genoeg dat Jezus hun nu zegt: „Ge zult daarom niet van Trooster beroofd worden, want in mijn plaats ontvangt ge den Heiligen Geest als Trooster.“ Neen, er moet meer bij. Er moet ook de verzekering aan toegevoegd, dat die Heilige Geest niet, evenals Jezus zelf, straks weer van hen weggaat, zoodat het een eendlooze onrust en onzekerheid voor hen zou blijven. Ze moeten thans tweedrelei weten: én dat er een andere Trooster voor Jezus in plaats komt, én dat deze andere Trooster hen niet weer zal teleurstellen, door straks weg te gaan; maar bij hen blijft eeuwiglijk.

Hieruit blijkt echter tevens, hoe ongerijmd het is, in den Heiligen Geest een Trooster te begroeten, die daarom Trooster zou heeten, overmits Hij de jongeren troosten zou over het heengaan van Jezus.

Toch stelt men het zóó niet zelden voor. De jongeren waren nu overgelukkig en rijk in het bezit van hun Heere en Heiland. Nu ze merkten dat hij weggat, heeft droefheid hun hart bevangen. En over dit leed, over deze smart, over dit heengaan van Jezus, over het verlies dat te lijden stond, zouden ze nu getroost worden door den Heiligen Geest.

Deze voorstelling echter moet geheel verworpen en met tak en wortel in de gemeente uitgeroeid. Immers als dat waar was, dat de Heilige Geest alleen Trooster heette, omdat Hij de discipelen over het verlies van hun Heere troostte, dan zou de Heilige Geest uitsluitend een Trooster voor de eld discipelen geweest zijn, en nooit Trooster wezen voor u of voor mij. Wij genoten nooit Jezus' omgang op aarde. Wij zijn niet aan een kennen van Jezus naar het vleesch gewend. Voor ons trad er dus geen verlies in. Wij kennen hun teleurstelling en dus ook hun angst en zielsheimwee niet. Hun gevoel van eenzaamheid en verlatenheid heeft nooit ons hart bekropen. En zoo spreekt het dus wel vanzelf, dat wij ook geheel onvatbaar zouden zijn, om getroost te worden over een gemis, dat we nooit kenden.

Maar er is meer.

Als Jezus bedoeld had, dat de Heilige Geest hen troosten zou over zijn heengaan en deswege den naam van Trooster zou dragen, dan had hij nimmer kunnen zeggen: „De Vader zal u een anderen Trooster zenden.“ Dan toch hadden ze zoolang Jezus bij hen was nooit aan een Trooster behoefte gehad; en kon de Heilige Geest niet een andere Trooster zijn, maar was Hij de eerste en eenige Trooster, wiens vertroosting ze zouden indrinken. Nu Jezus daarentegen den Heiligen Geest duidelijk „een anderen Trooster“ noemt, en dus zichzelf als „eersten Trooster“ qualificeert, volgt hieruit daghelder, dat én Jezus én de Heilige Geest beiden Troosters waren, en dat er dus sprake is van een rouw, een smart en zielsheimwee, dat niets met Jezus' heengaan te maken heeft.

En eindelijk, heel de onderstelling is vals, alsof voor de discipelen vertroosting over het heengaan van Jezus noodig zou zijn geweest. Ongetwijfeld behoefden ze die tot aan zijn opstanding en hemelvaart; maar langer ook niet. Als straks Immanuël verzeen is, is alle droefheid van het hart der jongeren weggenomen en jubelen ze in heerlijke vreugde. En als na veertig dagen hun Heiland ten hemel is gegaan, dan is er niemand onder hen die Jezus op aarde terug bidt, of klaagt over een verlies dat ze leden, maar dan welijveren allen om de wereld in te gaan en te roemen in den rijkdom hunner hope en hunner roeping, dat ze een Heere en Meester hebben, die nu gezeten is aan Gods rechterhand, aan de Majesteit in de hemelen.

De uitdrukkelijke bijvoeging: „Een andere Trooster, die bij u blijft in der eeuwigheid,“ sluit dus elke mogelijkheid om hier aan een Trooster over het tijdelijk verlies van Jezus' bijzijn te denken, geheel uit. Er is hier van geen wekelijheid der aandoeningen noch van een smart over verlies van een die heenging sprake. Het geldt hier een smart, een rouwe, een innerlijke verscheuring, die én tijdens Jezus' zijn op aarde én na zijn hemelvaart tot aan het sterven toe voortduurt. Er is sprake van een eendlooze smart, en die juist te dier oorzaak roept om een Trooster, die altoos zal blijven.

Van deze smart nu ligt de verklaring in den grond onzer schepping en in het zoeken van de godsvrucht, dat daarmee saamhangt. Onze schepping is een schepping naar den beelde en de gelijkenisse Gods ge-

weest. Hierdoor was in onze schepping zelve de teederste en innigste band tusschen het Eeuwige Wezen en onze menselijke persoonlijkheid gelegd. We waren in zekeren zin genomen: van Gods geslacht. De mogelijkheid onzer roeping om „kinderen Gods“ te worden, ligt uitsluitend in dit geschapen zijn naar Gods beeld.

Had nu de mensch zich in het paradijs steeds heerlijker ontplooid en ware hij, zonderr val, den hemel ingegaan, dan zou deze schepping naar den beelde Gods vanzelf ongemerkt bij hem geleid hebben tot heerlijker en inniger vertrouwen, tot teederder en vromer gemeenschap, en eindelijk zou het zulk een inleven van den mensch in God en van God in den mensch zijn geworden, dat het „scheppel naar den beelde Gods“ metterdaad den rijkdom van dat goddelijk Beeld had vertoond.

Maar nu door den val ging het omgekeerd, al verder van God af. Innerlijk een drang, een leegte, een heimwee, een bange verscheurdheid, die hij niet begreep, maar die enkel daaruit voortkwam, dat hij er op aangelegd was, om steeds inniger gemeenschap met zijn God te hebben, terwijl hij toch feitelijk steeds verder van Hem afdoelde.

Zoolang hij nu bij deze verscheurdheid innerlijk slaapt, in zwijm ligt en bedwelmd is, deert hem dit niet. Soms, een enkel oogenblik, moge er dan als een bliksemglinstering door zijn hart schieten en de donkere diepte zich zijngewekend voor hem ontsluiten, dat hij heeft en siddert, maar toch deze oogenblikken van siddering werken zijn bekoering niet. Straks slaapt hij weer in, zijn oog sluit zich en hij weet niet van zijn smart.

Maar ging dat oog der ziel door inwerking van wederbarende genade open, en kreeg hij kennis aan zijn innerlijke verborgenheid, o, dan schrijft hem dat bange zielswee bij dagen en bij nachten door de wonden van zijn hart, en al zijn ademtucht en al zijn zielzucht is één roepen om een Trooster, om één die met dezen moede een woord te rechter tijd spreken kan.

Maar wat baat het zulk een ontdekt zondard nu, of hij al weet dat de almogende en alomtegenwoordige kracht Gods hem draagt en in stand houdt? En ook wat baat het hem, of hij al weet dat de Middelaar voor hem intreedt bij den Vader en dat zijn zonden verzoend zijn? O, dat alles is wel kostelijk en goddelijk groot. Maar wat zal het hem baten, als zoo kostelijk goed en zoo goddelijk schat hem niet innerlijk te genieten wordt gegeven aan de ziel? Uw dish is rijk gedekt en overvloed van spijs en drank dekt uw tafel, maar, al mij, wat baat mij die weelde en overvloed, zoo de trek, de smaak, de innerlijke harmonie met die spijs mij niet toekomt? Dan verhonger ik bij den rijksten dish, en de blijdschap komt niet. Eer wordt het een terging.

En daarom hoe rijk ook het voorwerpelijck heil voor mij zij uitgesteld, en hoe hoog ook de lof en de prijs en de cere ga voor wat én Vader én Zoon voor mijn heil en redding tot stand brachten, toch werkt het niet en brengt geen juichtoon op de lippen en kan de ziel niet verwikelen, als de Heilige Geest niet innerlijk in ons indringt, om in ons dat heil te begeeren; er trek, er dorst, er honger naar te wekken; het geloof in beweging te zetten om het tot ons te nemen; en bij het tot ons nemen van die spijs des levens ons den smaak te geven voor haar geur en haar sip.

Op God zelf is de ziel aangelegd, en daarom kan ze in niets minder dan in God zelve rusten. En zoo maakt juist ons geschapen zijn naar Gods beeld, dat er geen vrede, geen harmonie, geen evenwicht, geen innerlijke vreugde in ons hart kan wederkeren, tenzij God zelf tot ons inga, in onze eigen ziel indringt, ons innerlijk toespreke en vertrooste, om door dat rijk bezit van God den Heiligen Geest in ons, aan alle gevoel van gemis een einde te maken, en in ons een toestand te doen ontspringen, wier wateren vloeien met nimmer eindigende weelde.

Komt nu eenmaal de ure, dat alle zonde wegvalt en we geheel rein en heilig, zonder vlek of rimpel voor Gods troon zullen staan, dan zal natuurlijk dit inwonen van den Heiligen Geest in ons niets zijn dan een volkomen ontplooiing in ons van het beeld Gods. Nu echter, nu de zonde nog aanhoudt, en nog nader, en nog scheiding in ons teweegbrengt, nu treedt de Heilige Geest in ons eigen hart bij en tegenover onzen eigen geest op.

Telkens ervaren we dan ook die tweedheid. We kunnen zeer scherp onderscheiden tusschen de booze tochten en influisteringen

van onzen eigen geest, en de heilige, goddelijke inspraak in ons van den Geest des Heeren HEEREN. Zoo draagt dus dit werken van den Heiligen Geest in ons metterdaad het karakter van een inwoning. Onze eigen geest weet zeer wel, dat er drieërlei sprake in ons hart omgaat. Vooreerst de sprake van onzen eigen geest. Dan in booze, bange oogenblikken het gefluister van den geest van Satan. Maar dan ook geduriglijk de inspraak van den Heiligen Geest.

Het kwam dus metterdaad, zou er vertroosting meer dan in naam zijn, op een inkommen en inwonen van God zelf in ons eigen binnenste aan. En overmits nu niet de Vader en niet de Zoon, maar de Heilige Geest in het Drieëinig Wezen die persoon is, die de verborgen levensvont in het bewustzijn van den enkelen mensch brandende houdt, zoo moet deze inwoning van God in ons wel zeer bepaaldelijk een inwonen van den Heiligen Geest worden.

Uit den Vader is het al en de Vader draagt ons en omsluit ons en doordringt ons met zijn almogende en alomtegenwoordige kracht. Door den Zoon zijn alle dingen en de Zoon draagt ons door het Woord zijner kracht, en nam onze menselijke natuur aan, en is het Hoofd des lichaams geworden. Maar persoonlijk, in het bewustzijn van den enkele, achter het gordijn van de mysterien onzes gemoeds dringt alleen de Heilige Geest.

Niet natuurlijk, alsof dit de heilige presentie van den Vader en den Zoon uitsloot. Van uitsluiting kan hier geen sprake zijn. In het komen van den Heiligen Geest is altoos tegelijk een komen van den Vader en den Zoon. Alleen maar het is altoos de Heilige Geest die komt, en alleen in zijn komen dat er ook gemeenschap met den Vader en met den Zoon bestaat.

KUYPER.

„In uwe zonden sterven!“

Ik heb u dan gezegd, dat gij in uwe zonden zult sterven: want indien gij niet gelooft, dat ik die ben, gij zult in uwe zonden sterven. Joh. 8:24.

Het bangste, dat ons overkomen kan, is, dat God ons de booze begeerte van ons hart geeft. Dagen, weken, maanden lang hebben we dan getuud en gezonnen op de bereiking van ons doelwit, al waarschuwde een stem van binnen keer op keer, dat ons oogmerk er voor God niet door kon.

We wilden dan aan die stemme Gods wel gehoor geven; we besloten wel, dat we naar God luisterden moesten: en soms waren er wel oogenblikken, die we reeds het oog van ons ongeoorloofd doel hadden afgewend: *bijna* waren we overwinnaar. Maar dan waakte de begeerte weer snel en sterk op. Naarmate de veer te dieper in ons was neergedrukt boog ze zich opwaarts met verhoogde kracht. En weer zochten we aan den drang van 's Heeren maanend roepen te ontkomen. De wensch prikkel. Ons oog richt zich niet steeds vinger verlangend naar hetgeen het hart begeert. Ten leste kunnen we er het oog niet meer van afhouden. Het vervult onze gedachten. Het speelt op het veld van onze verbeelding. Het vervolgt ons tot in onze droomen. En het eind is dat het hart merkt, neen, het kan geen rust vinden, eer het zijn oogmerk heeft bereikt.

Toch durft ge er niet om bidden. Want ge weet zeer goed, voor God mag het niet. Buiten God om alleen kan het u wel doen. En zelfs als ge het erlangt, is er geen sprake van dat ge er voor zoudt durven danken, of er zegen op zoudt durven vragen van uw Vader die in de hemelen is.

Eer zijn er nog oogenblikken in uw gebed, dat ge bij de bede: „Leid mij niet in verzoeking, maar verlos mij van den Booze“ onwillekeurig nog de bede insluit, dat God u het bereiken van uw doel toch maar beletten mocht.

Maar dan werkt ge daar overheen. Die influisteringen in uw gebed zijn niets dan de nawerkingen van een heiliger toon, die eertijds in uw binnenste sprak.

Nu spreekt die toon niet meer.

Het is al stiller, al zwoeier, al gedrukt in uw hart geworden.

Ge zijt onder de drijfkracht van uw harts-tocht.

Ge kunt niet stilstaan; ge moet voort;... en het eind is, dat niet uw beleid, noch ook uw inspanning, maar dat Gods bestel en beschikking u de begeerte naar harten geeft.

En maakt dat u nu gelukkig? Trilt, tintelt nu bij de eindelijke bereiking van uw doel elke zenuw en elke bloeddrop in u van heilige vreugde? Roemt, jubelt ge nu voor het oor van vriend en magen in wegsleepende geestdrift?

Ge weet wel beter. Ge hebt het dan nu, maar eigenlijk schaaamt ge er u over dat het u gelukte. Eerst was er geen rust in uw blik, eer het gegrepen